

Obserwacje ważek (Odonata) w Karpatach Observations of dragonflies (Odonata) in the Carpathians

Paweł KOBYŁECKI

ul. Liryczna 8, 04-410 Warszawa e-mail: fario@poczta.fm

Abstract. The observations were conducted during mountain trips in the Carpathians in 2019-2022. In total, 18 odonate species were recorded.

Key Words. Odonata, Carpathians, Poland.

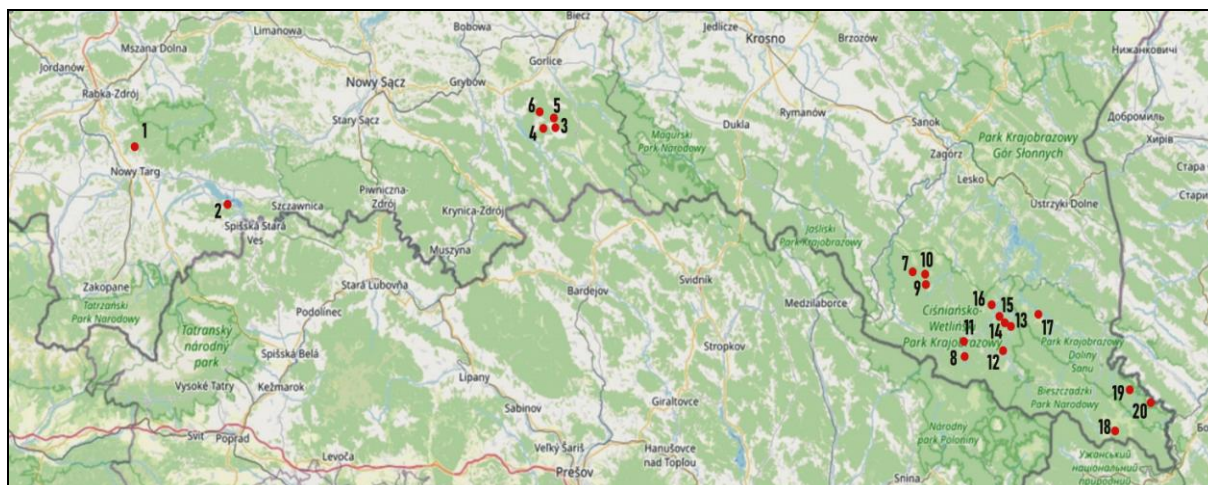
Stanowisko/teren: Teren badań obejmuje pasma górskie Karpat – Bieszczady, Beskid Niski, Pieniny i Gorce. Siedliska, w których dokonano obserwacji to drobne zbiorniki przeciwpożarowe, zbiornik zaporowy, jezioro osuwiskowe, bobrowiska, torfowisko, rzeki, potok i strumienie, a także stanowiska poza siedliskami wodnymi (drogi, grzbiec górski). Teren, w którym prowadzono obserwacje obejmuje następujące mezoregiony: 513.52 Gorce, 514.12 Pieniny, 513.71 Beskid Niski, 522.12 Bieszczady Zachodnie (SOŁON i in. 2018).

Materiał i metody. Obserwacje prowadzono incydentalnie w latach 2019-2022, podczas wycieczek górskich. Identyfikacji osobników dorosłych dokonywano przyżyciowo, wykonując dokumentację fotograficzną. Obserwacji dokonano na 20 stanowiskach (Tab.1, Ryc. 1).

Tabela 1. Wykaz badanych stanowisk. Skrót podane przy mezoregionach oznaczają: G – Gorce, P – Pieniny, BN – Beskid Niski, BZ – Bieszczady Zachodnie.

Table 1. List of investigated sites. The abbreviations given next to mesoregions mean: G – the Gorce Mountains, P – the Pieniny, BN – the Low Beskids, BZ – the Western Bieszczady.

Lp. / No.	Stanowisko / Site	Współrzędne / Coordinates		UTM	Wys. / Altitude [m n.p.m.]	Mezoregion / Mesoregion	Siedlisko / Habitat
		E	N				
1.	Gronik	20.022837	49.523710	DV28	800	G	zbiornik ppoż.
2.	Zalew Czorsztyński	20.293847	49.428724	DV47	530	P	zbiornik zaporowy
3.	Przysłopianka	21.182326	49.552868	EV18	520	BN	potok
4.	Magura Małastowska	21.210028	49.548497	EV18	800	BN	leśny grzbiec górski
5.	Nowica	21.192282	49.560079	EV18	670	BN	strumień w lesie
6.	Nowica	21.142483	49.574495	EV19	610	BN	droga stokowa
7.	Jeziorka Duszatyńskie	22.168782	49.313371	EV86	720	BZ	jezioro osuwiskowe
8.	Liszna	22.316170	49.179632	EV94	630	BZ	zbiornik ppoż.
9	Kołonicze	22.252269	49.263217	EV95	650	BZ	droga stokowa
10	Jabłonki	22.279295	49.281571	EV95	530	BZ	droga, rów
11	Majdan	22.310601	49.207075	EV95	570	BZ	droga wzdłuż Solinki
12	Kalnica	22.419534	49.195622	FV05	590	BZ	zbiornik ppoż.
13	Jaworzec	22.440709	49.225983	FV05	560	BZ	zbiornik ppoż.
14	Wetlinka	22.439695	49.228218	FV05	540	BZ	rzeka
15	Łuh	22.436097	49.234550	FV05	540	BZ	zbiornik ppoż.
16	Łopienka	22.374784	49.265330	FV05	530	BZ	droga stokowa
17	Krywe	22.515648	49.250254	FV15	480	BZ	bobrowisko
18	Wołosate	22.730001	49.055592	FV23	820	BZ	bobrowisko
19	Muczne	22.767716	49.126259	FV24	750	BZ	bobrowisko
20	Tarnawa	22.829611	49.111164	FV34	670	BZ	torfowisko

Ryc. 1. Mapa Karpat I położenie stanowisk badawczych (numeracja jak w tekście).

Fig. 1. Map of the Carpathians with study sites (numbers as in the text)

Wyniki. Podczas wędrówek stwierdzono 18 gatunków ważek. Wykaz wraz z uwagami przedstawiono poniżej.

Wykaz stwierdzonych gatunków:

1. *Calopteryx virgo* (LINNAEUS, 1758) – st. 5 – 12.07.21 – 1♂ i 1♀. Spotkany jedynie w Beskidzie Niskim, na wys. 670 m n.p.m.
2. *Lestes sponsa* (HANSEMANN, 1823) – st. 1 – 25.08.19 – kilka os.; st. 8 – 26.08.22 – kilkanaście os.; st. 15 – 25.08.22 – 1♂; st. 19 – 23.08.22 – kilka os. Spotkany w Gorcach i Bieszczadach, na wys. 540-800 m n.p.m.
3. *Ischnura elegans* (VANDER LINDEN, 1820) – st. 8 – 26.08.22 – kilka os.; st. 15 – 25.08.22 – kilka os. Spotkany jedynie w Bieszczadach, na wys. 540-630 m n.p.m.
4. *Enallagma cyathigerum* (CHARPENTIER, 1840) – st. 8 – 26.08.22 – kilka os.; st. 15 – 25.08.22 – 2♂♂. Spotkany jedynie w Bieszczadach, na wys. 540-630 m n.p.m.
5. *Coenagrion puella* (LINNAEUS, 1758) – st. 13 – 24.06.22 – 1♂; st. 15 – 2♂♂; st. 18 – 24.06.22 – 2♂♂; st. 19 – 24.06.22 – kilka os.; st. 20 – 24.06.22 – kilkanaście os. Spotkany jedynie w Bieszczadach, na wys. 540-820 m n.p.m.
6. *Aeshna grandis* (LINNAEUS, 1758) – st. 14 – 22.08.22 – 2 os. przeganiające się nad korytem Wetlinki. Spotkany jedynie w Bieszczadach, na wys. 540 m n.p.m.
7. *Aeshna cyanea* (O.F. MÜLLER, 1764) – st. 1 – 25.08.19 – 2 os.; st. 4 – 14.07.21 – 1♂; st. 7 – 20.08.21 – kilka os.; st. 8 – 26.08.22 – kilka os.; st. 10 – 20.08.21 – 2 os.; st. 12 – 22.08.22 – kilkanaście os.; st. 13 – 22.08.22 – 1 os.; st. 15 – 25.08.22 – 1♂; st. 16 – 24.08.22 – kilka os.; st. 17 – 30.10.21 – kilka os.; st. 19 – 23.08.22 – kilka os. Najczęściej spotykany gatunek – w Gorcach, Beskidzie Niskim i Bieszczadach, na wys. 480-800 m n.p.m.
8. *Aeshna juncea* (LINNAEUS, 1758) – st. 1 – 25.08.19 – 1os. (Fot. 1). Spotkany jedynie w Gorcach, na wys. 800 m n.p.m.
9. *Anax imperator* (LEACH, 1815) – st. 13 – 24.06.22 – kilka os.; st. 18 – 24.06.22 – 1♂; st. 19 – 24.06.22 – kilka os. Spotkany jedynie w Bieszczadach, na wys. 560-820 m n.p.m.

10. *Gomphus vulgatissimus* (LINNAEUS, 1758) – st. 6 – 16.07.21 – cn. 3 os. siedzące na roślinności wzdłuż drogi (Fot. 2). Spotkany jedynie w Beskidzie Niskim, na wys. 610 m n.p.m.
  11. *Onychogomphus forcipatus* (LINNAEUS, 1758) – st. 6 – 16.07.21 – 1♂ wygrzewający się na drodze; st. 9 – 25.06.22 – 1♀ siedząca na roślinności (Fot. 3). Spotkany w Beskidzie Niskim i Bieszczadach, na wys. 610-650 m n.p.m.
  12. *Cordulegaster bidentata* (SELYS, 1843) – st. 5 – 16.07.21 – kilka ♀♀ składających jaja w strumieniu (Fot. 4); st. 11 – 20.08.21 – 1♂ znaleziony na poboczu ruchliwej drogi; st. 16 – 24.08.22 – 1♀ latająca nad drogą. Spotkany w Beskidzie Niskim i Bieszczadach, na wys. 530-670 m n.p.m.
  13. *Libellula quadrimaculata* (LINNAEUS, 1758) – st. 19 – 24.06.22 – kilkanaście os. Spotkany jedynie w Bieszczadach, na wys. 750 m n.p.m.
  14. *Libellula depressa* (LINNAEUS, 1758) – st. 3 – 12.07.21 – 1♂; st. 10 – 25.06.22 – kilka os.; st. 13 – 24.06.22 – kilka os.; st. 18 – 24.06.22 – kilkanaście os.; st. 19 – 24.06.22 – 1♂. Spotkany w Beskidzie Niskim i Bieszczadach, na wys. 520-820 m n.p.m.
  15. *Sympetrum danae* (SULZER, 1776) – st. 1 – 25.08.19 – 2 os. Spotkany jedynie w Gorcach, na wys. 800 m n.p.m.
  16. *Sympetrum sanguineum* (O.F. MÜLLER, 1764) – st. 15 – 25.08.22 – 4♂♂. Spotkany jedynie w Bieszczadach, na wys. 540 m n.p.m.
  17. *Sympetrum striolatum* (CHARPENTIER, 1840) – st. 2 – 28.10.22 – 2♂♂; st. 17 – 30.10.21 – kilka os. Spotkany w Pieninach i Bieszczadach, na wys. 480-530 m n.p.m.
  18. *Sympetrum vulgatum* (LINNAEUS, 1758) – st. 1 – 25.08.19 – 2 os.; st. 19 – 23.08.22 – kilkadziesiąt os. Spotkany w Gorcach i Bieszczadach, na wys. 750-800 m n.p.m.
- Nie stwierdzono gatunków chronionych (ROZPORZĄDZENIE ..., 2016), ani południowych.

Dokumentacja fotograficzna

Fot. 1. *Aeshna juncea* – stanowisko 1 – 25.08.19.
Fot. 1. *Aeshna juncea* – site 1 – 25.08.19.

Fot. 2. *Gomphus vulgatissimus* – stanowisko 6 – 16.07.21.
Fot. 2. *Gomphus vulgatissimus* – site 6 – 16.07.21.

Fot. 3. *Onychogomphus forcipatus* – stanowisko 9 – 25.06.22.

Fot. 3. *Onychogomphus forcipatus* – site 9 – 25.06.22.

Fot. 4. *Cordulegaster bidentata* – stanowisko 5 – 16.07.21.

Fot. 4. *Cordulegaster bidentata* – site 5 – 16.07.21.

Podziękowania

Dziękuję dr Annie RYCHŁEJ za liczne uwagi do niniejszej notatki, p. Ewie MIŁACZEWSKIEJ za przygotowanie mapy, dr Grzegorzowi TOŃCZYKOWI za motywację do przygotowania notatek oraz Karolinie, Zosi i Frankowi za cierpliwość w trakcie niekiedy długich przerw w wędrówkach.

Piśmiennictwo

SOLON J., BORZYSZKOWSKI J., BIDLĄSIK M., RICHLING A., BADORA K., BALON J., BRZEZIŃSKA-WÓJCIK T., CHABUDZIŃSKI Ł., DOBROWOLSKI R., GRZEGORCZYK I., JODŁOWSKI M., KISTOWSKI M., KOT R., KRAŻ P., LECHNIO J., MACIAS A., MAJCHROWSKA A., MALINOWSKA E., MIGOŃ P., MYGA-PIĄTEK U., NITA J., PAPIŃSKA E., RODZIK J., STRZYŻ M., TERPIŁOWSKI S., ZIAJA W. 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica*, 91 (2): 143-170.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 16 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U., poz. 2183, 28 grudnia 2016 r., Warszawa.